PLAN 22+

Plan22+
Vi skal ændre standardindstillingerne!

Hvordan skubber vi til danskernes boligdrømme, så de i højere grad møder behovet for en mere klimavenlig planlægning? Det blev der givet svar på, da Plan22+ inviterede til sessionen 'Hvordan planlægger vi for fremtidens boliger?' som en del af Byplanmødet 2026.

Af **Morten Asbjørn Jensen,**
kommunikationsrådgiver,
asbjørnjensen

> Vi er nødt til at tale om, at vi ikke kan blive ved med at bo, som vi gør.

Klima står højt på planlæggernes dagsorden, og udfordringerne står i kø: Ifølge Reduction Roadmap skal vi reducere udledningerne fra byggeri med 97 %, hvis vi skal nå Parisaftalens mål. Samtidig er der planlagt 235.000 nye boliger frem til 2030.

Klimafokuseret planlægningsværktøj i Herning
Herning Kommune har arbejdet med udfordringen i pilotprojektet: Bo i Herning Kommune med fokus på livskvalitet og omtanke for klimaet. 14 boligområder er blevet registreret og analyseret. Der er beregnet klimaaftryk for 41 forskellige boligscenarier, og borgernes meninger og viden om eksisterende boliger er blevet kortlagt. Resultaterne er udgivet som en vidensrapport og et dialogværktøj med tilhørende spilleplade og samtalekort. Materialet kan findes på plan22.dk.

Ifølge arkitekt Helene Kjærsgaard fra Herning Kommune er målet med værktøjet ikke nødvendigvis at løse alle klimaudfordringer nu og her. Derimod kan man bruge dialogværktøjet til at ændre 'standardindstillingerne' i planarbejdet ved at sætte fokus på alle klimaparametre og vælge at løfte bestemte kvaliteter i et projekt. Konkret har kommunens Bosætningsudvalg besluttet at teste værktøjet på syv til ti nye planlægningssager for også at skabe politisk forståelse og ejerskab.

Vis de unge, hvor fedt det er at renovere
Grandville har sammen med Herning, Middelfart og Ballerup Kommune undersøgt, hvad klimaet betyder, når unge voksne vælger bolig og bykvarter. Svaret er: meget lidt. For 'klima' er ikke en del af 'standardindstillingen' i de unges boligdrømme. Og så alligevel.

Inger Borchmann fra Grandville fremhævede blandt andet, at de unge især lægger vægt på økonomisk overskuelighed, passende boligstørrelse, god beliggenhed – og at mange har lyst til at renovere. Hvis vi skal få unge til at bo klimavenligt, handler det om lægge vægt på det, de brænder for, f.eks.:

- Månedlige besparelser ved lave (energi)omkostninger.
- Hvor godt man kan indrette sig (med familien) på færre kvadratmeter.
- Hvordan andre har renoveret og transformeret sig til autenticitet og sjæl.

Hjælp de ældre med praktikken – tidligere
Ældre voksnes boligønsker er blevet undersøgt af BARK Rådgivning i et andet projekt i samarbejde med Vejen og Nordfyns Kommune. De ældre bor ofte for længe i for store boliger, efter at børnene er flyttet. Kan vi motivere dem til at flytte tidligere, kommer der gang i flyttekæderne, så f.eks. yngre voksne kan flytte ind og renovere eller transformere boligerne.

Projektet har identificeret fem bosætningsprofiler, som giver indblik i ældre voksnes meget forskellige motivationer for at flytte. Marie Louise Hartvig Widding fra Grandville præsenterede dem:

1. Pragmatikerne er fornuftige, omstillingsparate og vægter privatliv i boligen.
2. Sentimentalisterne er følelsesstyrede og leder længe efter den rigtige bolig med sjæl.

3. Lokalisterne er meget knyttet til deres lokalområde og flytter helst kun lokalt.
4. Traditionalisterne søger privatliv, egen matrikel og leder længe efter en fritliggende bolig.
5. Kollektivisterne søger bofællesskaber og aktivt naboskab.

Projektet anbefaler flere kommuner at ansætte boligkonsulenter med særligt fokus på de ældre. Med afsæt i bosætningsprofilerne kan de indlede den vigtige dialog om flyttemodning, om livsovergange samt skabe overblik over mulige boliger og fremtidig boligøkonomi. Måske skal kommunerne også tænke i midlertidige tilflytterboliger ('prøv at bo i området') til ældre voksne.

Vi motiveres af alt andet end 'klimavenlige boliger'
Sille Krukow er adfærdsdesigner. Hun satte flere ord på, at vores beslutningsrejse starter lang tid, før vi står med nøglen til boligen. Og at de flestes boligdrøm tager afsæt i alt andet end klimaperspektivet. For når kun 10 % af vores beslutninger sker efter bevidst tænkning, bliver 'klimavenlig' til en omvej, som dræner os for mental energi.

I stedet bør vi finde superstimuli blandt de 90 % af vores beslutninger, som påvirkes af vaner og ubevidst tænkning. Altså de 'indstillinger' om boligdrømme, som vi allerede motiveres af. Ud over de lærinser, der allerede er nævnt, supplerede Sille med flere mulige genveje til at gøre det klimavenlige valg til standarden:

- Renoveringsrådgivning (hjælp til prioriteringer og gør-det-selv).
- 'Min familiedrøm' (visualisering af transformationspotentiale).
- 'Mindre er nok' (vise, at der er plads til det hele i mindre/godt indrettede boliger).
- Varme, sunde boliger med lave faste udgifter (energirådgivning giver bedre bolig/økonomi).
- Seniorflytning: oprydningshjælp til kælder/loft (løs en stor barriere).

Læs mere
Du kan læse mere om pilotprojekterne og se alle anbefalinger på Plan22.dk

Ni parametre, der påvirker boligens og bykvarterets klimaaftryk

Boligens størrelse
Flere kvadratmeter betyder større forbrug af materialer, energi, og større forbrug af ting til boligen generelt. Jo større boligen er, jo større er klimaaftrykket.

Grundens størrelse og arealudnyttelsen
Små boliggrunde begrænser klimaaftrykket, fordi arealforbruget til infrastruktur og forsyninger er mindre. Samtidig bliver arealet der fx kan bruges til natur og fællesarealer større.

Boligtypen
Etagebyggeri og række-huse deler vægge og installationer og udnytter derfor energi og ressourcer bedre end fritliggende parcelhuse.

Renovering vs. nybyg
Når en eksisterende bolig renoveres frem for at der bygges en ny, er resultatet typisk et lavere klimaaftryk, fordi renovering ofte kræver et lavere forbrug af nye ressourcer end nybyg.

Levetid og materialer
Biobaserede materialer og genbrug af byggematerialer kan reducere byggeriets CO_2-aftryk. Men det mest afgørende er stadig, at vi bygger mindre.

Placering og transport
Hvis boligen ligger tæt på offentlig transport og hverdagsfunktioner, er der mulighed for at begrænse klimaaftrykket ift. transport.

Energieffektivitet
En velisoleret bolig med en grøn energikilde (fjernvarme eller varmepumpe) minimerer energiforbruget væsentligt.

Arkitektur og æstetik
Smukke, tidløse, fleksible og velbyggede boliger kan bevares længere og tilpasses nye behov. På den måde begrænses behovet for at bygge nyt og forbruge nye materialer.

Illustration: Grandville fra rapporten Hvad betyder klimaet, når unge vælger bolig og bykvarter? Plan22+.